Gerardus de Harderwyck: Commentum sex tractatuum Petri Hispani. Add: Tractatus posteriorum Aristotelis. Comm: Gerardus de Harderwyck

[Cologne: Heinrich Quentell], 1488 Seite 476

¶ Ad scd̓m ꝑ interceptōem scd̓e ꝑtis assūpti. quia nullus sane ⁊ recte intelligentie dissentire potest veritati ꝑ demonstratōem ostēsiuā cōcluse. ⁊ ita verus discipulus doctrine est quem oportet credere ad discētem ꝙ̄tū ad ꝑ̇ncipia demonstratōnis. eo ꝙ illis nihil est credibili⁹ magis necessitat̄ ⁊ obligatur ad assēsū ꝯclusionis ostense ꝙ̄ꝫ impossibiliter syllogisate. eo ꝙ fides ꝯclusionis ē eo firmior quo emanauerit ex clariori veritatis luce ꝑ̇ncipiorꝝ. ꝑ̇ncipia aūt quo priora fuerint s̄m naturā veriora sunt. ⁊ ꝑ cōsequens demonstratō ostēsiua demōstrās ex ꝑ̇oribus ꝑ̇ncipijs s̄m naturaꝫ efficatior est ad cōstituendū assensū veritatis rei ꝯcluse ꝙ̄ꝫ demōstratō ad impossibile ¶ Ad ꝯfirmatōneꝫ dicendum ꝙ hoc est propter inopiam opponentis qui non abundat in ꝑ̇ncipijs a natura datis sed mendicat ea ex confessione respodentis. etiam est alia ratō vt respondens euidenter reprobetur. cū ip̄e ex principijs libere datis ⁊ ꝓpria confessiōe ꝓpositis redarguitur ꝙ̄ꝫuis ergo demonstratō ad ĩpossibile sit violentior ad hominem. simpliciter tamē demonstratō ostēsiua est violentior ad hominem qui ē ver⁹ discipulus doctrine s̄m naturā.

Superest deinceps de ꝑ̇ncipijs demonstrationis elementis ⁊ effectibus eiusdem ꝑtractare. Pro q̄ notādū ꝙ sicͭ in syllogismis simpliciter requirūtur tres termini ⁊ due ꝓpositiones ordinate in modo ⁊ figura. ita in syllogismo demonstratiuo ꝓportionabiliter sunt tres termini demonstratōi ꝓprij ⁊ due ꝓpositiones ordinate sub lege necessitatis. nā maior extremitas est ꝓprietas vel passio minor extremitas subiectum ꝓprium talis passionis Medium vero diffinitō dicens q̇d est propter quid passionis vl' diffinitō sꝫ iecti inquātum subiectum est simul et ꝓpria causa sue passionis Et hec intelligenda sunt in syllogismo potissime dmonstratōnis. Maior ꝓpositō dicitur dignitas: eo ꝙ seipsam dignaꝫ reddit cessante q̄uis inquisitione statim concedatur ⁊ in sua necessitate approbetur dignificat ⁊ virtualiter totam necessitatem demonstrationis quemadmodum dici de omni regulat totū discursum syllogistice necessitatis. minor dicitur elementum. ⁊ sic he ꝓpositōes quandoqꝫ dicuntur positiones maxime ⁊ suppositōnes seu ypoteses eo ꝙ parum egent demonstratione propter vicinitatem earum ad prima vera digne approbatione sue veritatis. ⁊ ideo tl'es dignitates aliquādo ponūtur vel supponuntur vel approbantur. velut he ⁊ consimiles quecunqꝫ vni ⁊ eideꝫ sunt equalia inter se sunt equalia lineā a centro ꝙ̄ꝫtumliber occupātem spacium protrahere: Ridiculū est demonstrare naturam: ⁊ sic de alijs q̄ approbātur licet non sint ꝑ̇me vere

¶ Completa determinatione de demonstratione in se ⁊ in suarum partium sbiectiuarum comparatione. hic determinat de elementis seu ꝑ̇ncipijs materialiter demōstrationem integrātibus. vt ꝯgnoscatur differētia inter syllogismum demonstratiuum ⁊ simpliciter dictuꝫ ne dum quo ad conclusionem. sꝫ etiam quo ad ꝑ̄missas ⁊ terminos ꝑ̄missarum. dicit ergo ꝙ in demonstratione potissima demonstrante propriam passionem de suo subiecto maior extremitas est passio. minor est subiectum. ⁊ medium ꝓpria causa illius mutue coherentie q̄ passio inē suo subiecto necessario. ⁊ subiectū eius substat ꝑ consimilem modum. que quidē causa cū ambit tam subiectū ꝙ̄ꝫ passioneꝫ ponitur diffinitō subiecti vt ipsum est subiectum. ⁊ causa passionis aut diffinitō passionis dicens q̇d ⁊ propter quid passionis inquātum est passio quod idem est eo ꝙ passio ꝓpria iuxta sententiam philosophi septimo methaphisice diffinitur ꝑ suum ꝓprium subiectum intellige hoc in ratione solius subiecti consideratum vt illa diffinitō dicit quid. sed cuꝫ dicit etiā propter quid necesse est vt talis diffinitio concipiat etiam principia essentialia talis subiecti inꝙ̄ꝫtuꝫ sunt effectiua ꝑ inseꝑabilem ꝯcomitātiam nature huiusmodi passionis. Et subiungitur ꝙ maior ꝓpositio vocatur dignitas. minor vero elementum. Et quandoqꝫ in syllogismo nō potissime demonstrante siue in demonstratōne nō prima huiusmodi premisse dicuntur positiones maxime suppositōes seu hypoteses cui⁹ causa assignat̄ in textu cū subiunctōe exemplorum ¶ Circa textum istum.

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iii-78/0476
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG